

NYÍRSÉGTERV Kft.

Székhely: 4431. Nyíregyháza, Mackó u. 6. sz.
Iroda: 4400. Nyíregyháza, Szegfű u. 73.sz.
Telefon/fax: (42) 421-303
Mobil: (06-30) 307-7371
E-mail: nyirsegterv@nyirsegterv.t-online.hu
Web: www.nyirsegterv.hu

PETNEHÁZA KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ELKÉSZÍTÉSÉNEK ELŐZETES TÁJÉKOZTATÁSI DOKUMENTÁCIÓJA

A „településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 30.§ szerinti előzetes tájékoztatási dokumentáció

Tervszám: 29/2014.

2. ALÁÍRÓLAP

PETNEHÁZA KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ELKÉSZÍTÉSÉNEK ELŐZETES TÁJÉKOZTATÁSI DOKUMENTÁCIÓJA

Vezető településrendező tervező

.....
Dudás Ede
építészmérnök, építész tervező szakmérnök
okl. településmérnök
TT-15-0303

Ügyvezető

.....
Fazekasné Jánócsik Zsuzsanna
építőmérnök

3. TARTALOMJEGYZÉK

1. Címlap
2. Aláírólap
3. Tartalomjegyzék
4. Dokumentáció
5. Térképek

Nyíregyháza, 2014. augusztus hó

4. DOKUMENTÁCIÓ

1. Bevezető

Petneháza Község Hosszútávú Településfejlesztési Konceptióját 122/2004. (XII.14.) KT.sz. határozattal állapította meg. A koncepció alapján készült el elkezdődött az új településrendezési terv készítése, amely egyeztetési fázisig jutott, elfogadására már nem került sor.

A település hosszútávú fejlesztési célkitűzéseit rögzítő fejlesztési koncepció felülvizsgálatára eddig nem került sor, viszont a település döntött új településfejlesztési koncepció és új településrendezési eszközök készítéséről, reflektálva az időközben megváltozott társadalmi-gazdasági helyzetre.

Mára egyértelművé vált, hogy a fenntartható településfejlesztés a 2014-2020-as többéves Európai Unió pénzügyi időszak egyik kulcs prioritása lesz. Az új fejlesztési periódusra való felkészülés keretében így aktuálissá vált az immár 10 éves koncepcionális és stratégiai dokumentum felülvizsgálata. Ennek megfelelően az EU2020 stratégiai irányvonalai, az ezekhez kapcsolódó tematikus célkitűzések mentén – megalapozva egyúttal a nem Európai Unió forrásokból megvalósítandó fejlesztési elképzeléseket is – Petneháza Község Önkormányzata is aktualizálja Településfejlesztési Konceptióját a „a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről” szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (továbbiakban Kormányrendelet) szerint.

2. A Településfejlesztési Koncepció készítése során figyelembe veendő jogszabályi, módszertani előírások

Az új Településfejlesztési Koncepciót szélesebb kontextusban értelmezve a munkát egyértelműen befolyásoló Európai Unió és hazai folyamatot tekinthetünk át:

- 2011-ben megjelent, majd azóta többször módosításra került AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, valamint AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE az Európai Regionális Fejlesztési Alap által az európai területi együttműködési célkitűzésnek nyújtott támogatásra vonatkozó egyedi rendelkezésekről.
- A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 2012. január 1.- én hatályba lépett módosítása jelentős változtatásokat eszközölt a területfejlesztés hazai intézményrendszerében. A törvény a helyi térségi szereplők közül elsősorban a megyei önkormányzatokhoz, részben pedig a megyei jogú városokhoz rendel területfejlesztési és tervezési feladatköröket. Ennek megfelelően 2012-ben elindult a megyei fejlesztési koncepciók előkészítése, és jelenleg zajlik a stratégiai programok, valamint lezajlott az operatív programok tervezése, társadalmi egyeztetése.
- A térségi fejlesztési elképzelések forraskeretét 2014-2020-ban biztosító operatív programok egyeztetése most zajlik az Európai Unió bizottságaival. Az elmúlt hónapokban számos, az Európai Unió felkészüléshez kapcsolódó országos és helyi tervezési munkát érdemben meghatározó kormányhatározat jelent meg. Ezek közül kiemelendő a „Várostérségi integrált programok tervezési térségeinek lehatárolásával kapcsolatos irányelvekről” szóló 1181/2013. (IV.5.) Korm. határozat, mely ajánlásokat fogalmaz meg többek között a városok és települések közötti térségi együttműködések ösztönzését, a közös érdekeltségű fejlesztések együttes tervezésére vonatkozóan.
- Tervezés módszertani szempontból új Településfejlesztési Koncepció készítése figyelembe veszi a hatályban lévő 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.), valamint a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet (Elj.) előírásait.
- A szakmai anyagok elkészítése során természetesen folyamatos egyeztetés tárgyát képezi a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepcióhoz, valamint Stratégiai Programhoz és Operatív Programhoz való illeszkedés is.

3. A Településfejlesztési Koncepció előkészítése kapcsán elvégzett tevékenységek

Petneháza Község Önkormányzata elfogadta a 2014-2020-as tervezési munkához a partnerségi egyeztetési tervet. Az ebben rögzítetteknek megfelelően a szakmai munkában - véleményalkotóként, javaslatok kidolgozóiként és adatszolgáltatóként egyaránt - közreműködnek az Önkormányzat által javasolt személyek, szervezetek.

Amint arra a Kormányrendelet is felhívja a figyelmet, a korábbi stratégiáknál alkalmazottakhoz képest intenzívebben vonja be a tervezésbe a település körül fekvő, a község társadalmi és gazdasági életéhez erősen kapcsolódó településeket, a civil szervezeteket, egyházak képviselőit.

A Kormányrendeletben rögzített tartalmi elvárásokkal összhangban lévő, lehető legátfogóbb megalapozó vizsgálat elkészítése érdekében a közreműködő szakértők a nyilvánosan elérhető adatbázisok (KSH T-STAR, OPTEN stb.) használata mellett egyedi adatkéréseket folytatnak, illetve számíthatnak Petneháza Község Önkormányzata szakembereinek közreműködésére is.

4. A Településfejlesztési Koncepció készítése során alkalmazandó elvek

Az Európai Unió által a 2014-2020-as tervezési időszakban alkalmazni javasolt integrált, fenntartható városfejlesztés, mint megközelítés mód egységesen kezeli a települések fizikai megújítását célzó intézkedéseket az oktatást, a gazdasági fejlődést, a társadalmi befogadást és a környezetvédelmet elősegítő beavatkozásokat. Ezek a kihívások a demográfiai változásoktól kezdve a gazdasági stagnálás munkahelyteremtésre és társadalmi előrehaladásra gyakorolt következményein át a klímaváltozás hatásáig terjednek. A kihívásokra adott válaszok kiemelkedően fontosak lesznek az Európa 2020 stratégiában felvázolt intelligens, inkluzív és fenntartható társadalom kialakítása szempontjából.

A komplex megközelítés különösen indokolt, mert az új eszközrendszer segítségével összevonhatók azok a források, amelyek a több prioritási tengellyel rendelkező többdimenziós, ágazatokon átívelő működési programok finanszírozásához vehetők igénybe. Mindezek alapján a Településfejlesztési Koncepció tervezése kapcsán az alábbi elvek kerülnek figyelembevételre:

- **Teljes tervezésre való törekvés területi- és szektorális megközelítésben**, hiszen a párhuzamosan – megyei szinten és országosan is zajló – tervezési folyamatok állandó visszacsatolást igényelnek a településtervezés irányából, illetve a helyi programozási munka során ugyancsak szem előtt kell tartani nem csupán a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) célrendszerét és fejlesztési prioritásait, de az ágazati operatív programokban megjelenő lehetőségeket is. Mindezek mellett természetesen a nem Európai Unió forrásokból megvalósítani tervezett fejlesztések megalapozását is szolgálják a települési szintű alapküldetéseket.
- **Integrált tervezési megközelítés**, amennyiben a települések komplex társadalmi- gazdasági problémáira olyan fejlesztési programok kidolgozása nyújthat megnyugtató választ, melyek adott esetben több operatív program, több prioritási tengelyből juthatnak finanszírozáshoz. Ennek megfelelően olyan összetett gondolkodásra és tervezési szemléletre van szükség, amely képes átlátni a különböző irányultságú fejlesztések egymást feltételező és egymást erősítő összefüggéseit.
- **Kezdeményező helyi tervezési és fejlesztési szemlélet** érvényesítése, amely igényli a fejlesztő-tervező szervezetek összehangolt munkáját, emellett lehetővé teszi a helyi döntéshozók naprakész információval való ellátását. Mindezek túl e megközelítés lehetőséget teremt az országos- és megyei szintű tervezési folyamatok nyomon követésére, adott esetben a különböző szintű döntések tudatos, stratégiai szemléletű programalkotási folyamattal történő befolyásolására.
- **Széles bázisra építő települési és térségi partnerség** kialakítása, amennyiben lehetővé kell tenni a fejlesztési folyamatban érintett községi és térségi szakmai és civil résztvevők bevonását, már a tervezés időszakától kezdődően.
- **Tudatos felkészülés a 2014-2020-as fejlesztési programok megvalósítására**, amennyiben rendszerszintű megoldási javaslatra van szükség a pályázatok lebonyolítását professzionális szinten lebonyolító struktúra felépítésére, működtetésére és finanszírozására vonatkozóan. A rendszer kialakítása során szem előtt kell tartani azt a tényt is, hogy a Településfejlesztési Koncepció nem csupán az Európai Unió finanszírozású, de a hazai forrásból megvalósítani tervezett fejlesztések programozási keretét is biztosítja.

5. Petneháza Község és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A külső környezet elemzése azt mutatta, hogy az EU-s csatlakozást követő évek óriási változásokat hoznak nem csak a kistérség, hanem hazánk életében is. A csatlakozás érinti a térség fontos ágazatát, a mezőgazdaságot is. A gazdáknak alkalmazkodniuk kell a magasabb minőségi elvárásokhoz, a változó szabályozási környezethez. A térség jellegénél fogva célterülete lehet a vidékfejlesztési forrásoknak. További lényeges változás következhet be a vizsgált települések elérhetőségét tekintve az M3-as autópálya továbbépítése révén. A Baktalórántházi kistérség belső erőforrásait vizsgálva ellentmondásos kép rajzolódik ki: a térségnek számos olyan adottsága, erőssége van, melyet alapvető infrastrukturális, szerkezeti hiányosságok miatt nem tud kihasználni.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megye középső részén fekvő kistérség jó közúti elérhetőségi viszonyai az M3-as autópálya megépítésével még tovább javultak, a szomszédos települések közötti közlekedés feltételei megfelelőek, az autóbusz-közlekedés jó és szervezett. A vasúti hálózat kiépítettsége megfelelő beavatkozások hiányában továbbra is alacsony, és igény mutatkozik a kerékpáros közlekedés infrastruktúrájának fejlesztésére is.

A kistérségre korábban jellemző enyhe mértékű természetes szaporodás az elmúlt években megfordult, a születések csökkenő és a halálozások növekvő száma pedig, az évek óta hasonló mértékű elvándorlással kombinálva a lakosságszám folyamatos csökkenését vonja maga után. Ez különösen azért jelent gondot, mert a térséget elhagyók többnyire fiatal, képzett szakemberek. Az elvándorlás hosszú távon a térség lakosságának előregedéséhez illetve szociális problémákhoz vezethet. A fejlődés hátráltatója a kedvezőtlen munkaerő-piaci tendenciákban keresendő: a kistérségben alacsony a foglalkoztatottak és magas a munkanélküliek aránya, a munkanélküliek és a szociális segélyben részesülők száma folyamatosan növekszik. A lakosság képzettségi színvonala nem versenyképes, így a térséget magas strukturális munkanélküliség sújtja. A képzett szakemberek hiánya akadályozza a magasabb hozzáadott értéket termelő gazdasági tevékenységek letelepedését.

A térség gazdaságának versenyképessége alacsony, struktúrája elavult, fontos a mezőgazdaság szerepe, annak ellenére, hogy az ágazat adottságai nem kedvezőek sem a föld minősége (az átlagos aranykorona érték jóval elmarad az országos átlagtól), sem a mezőgazdasági-tulajdoni szerkezet szempontjából. Az ágazatra az elavult termelési szerkezet, a nagytömegű alapanyag-termelés, alacsony hozzáadott érték és elaprózott birtokméretek jellemzőek, a helyben történő feldolgozás mértéke alacsony.

A kistérségi foglalkoztatásában fontos szerepet játszik az ipar. A megyei jelleghez hasonlóan a feldolgozóipar, azon belül is a fafeldolgozás, az élelmiszerek és textilárak gyártása dominál.

A terciér szektort vizsgálva kiderül, hogy a lakossági szolgáltatások széles köre inkább csak a nagyobb településeken biztosítottak, és az üzleti ellátás szintje alacsony.

A térség szereplői számára fontos az idegenforgalom fejlesztése, jelenleg azonban a kistérségben az idegenforgalomnak még nincs kiépítve a megfelelő infrastruktúrája és szolgáltatói háttere. Bár több természeti és építészeti látványossággal rendelkeznek a települések, kihasználtságuk turisztikai szempontból nem jelentős. Ennek egyik oka, hogy az épületek állagának megőrzése, fenntartása forráshiány miatt elmaradt, és jelentősebb marketingakciókra sem került sor: hiányos a térségi vonzerők egy terméként történő kiejánlása, a turisztikai marketing-tevékenység. Összefüggésben a turisztikai attrakciók hiányával, a kereskedelmi szálláshelyek száma is nagyon alacsony, és azok is rendszerint kihasználatlanok.

A kistérség gazdasági fejlődését, vonzerejének növekedését nagyban akadályozza a közműellátottság alacsony színvonala, a szennyvízelvezetés kiépítetlensége. A kistérségi szennyvízhálózat lassan bővülő folyamatát lendítette meg az utóbbi évek szennyvízbekötései Nyírtass, Berkesz, Pusztadobos és Nyírmada településeken. Tizenegy településen azonban továbbra sincs kiépítve a szennyvízcsatorna-hálózat, a munkálatokra a következő időszakban agglomerációnként eltérő ütemezésben kerül majd sor. Megoldódott ugyanakkor a szilárdhulladék-kezelés a regionális hulladéklerakó kialakítása révén.¹

¹ Baktalórántházi Kistérség Komplex fejlesztési programja

5. A településfejlesztési Konceptió készítésétől elvárható eredmény – hatása

A településfejlesztés a település társadalmi és gazdasági erőforrásainak, környezeti minőségének, műszaki, anyagi és humán ellátásának olyan fejlesztése, amely a fenntartható fejlődés érdekében megteremti a település lakossága számára az életszínvonal növekedésének, az életminőség javulásának egyensúlyi feltételeit, melynek legfontosabb eszköze a Településfejlesztési Konceptió.

A Településfejlesztési Konceptió a település működésében idő és pénzmegtakarítást eredményez, hiszen a tervezés eszköz a társadalom vágyainak és elképzeléseinek a hivatalos fejlesztési tervekbe való illesztéséhez. A Településfejlesztési Konceptió a döntéshozók és a lakosság által közösen kialakított fejlesztésekhez igazítja a döntési mechanizmust. A Településfejlesztési Konceptió egyszerűsíti és felgyorsítja a megvalósítás folyamatát, előkészíti, a települést a fejlesztők fogadására, igazolja a település piac- és versenyképességét.

Települési célok, a község távlati fejlesztését és fejlődését meghatározó tényezők közül kiemelendő, hogy Petneháza a terv távlatában is lakóterület marad, kiegészítve a javuló, és a jó közlekedési kapcsolatokból és a térség elérhetőségét és megközelítését is javító további közlekedési fejlesztések lehetőségeiből adódó települési és a „magasabb” ellátást nyújtó szolgáltatásokkal, a kereskedelem-vendéglátás és szolgáltatás, valamint az ipari és mezőgazdasági-ipari területek területén. Jelentősebb szerepet kap a jövőben a jelenlegitől a gazdasági területhasználat, illetve a természetvédelem, az ebből következő környezetkímélő növénytermesztés és állattartás, ennek a környezet természeti értékeire, a kultúrtáj adottságaira figyelemmel lévő fejlesztési lehetősége. Ezzel a község népességmegtartó erejét kell biztosítani.

Fontos szempont, hogy az önkormányzat, a település lakói, az egyeztetésben résztvevő államigazgatási szervek, szomszédos települések önkormányzatai, civil szervezetek és a tervezők szorosan együttműködve, együtt tervezve, közösen készítsék el a településrendezési eszközöket is. Igények a lakosság részéről is jelentkeztek, és a tervezés folyamán jelentkezhetnek. A tervezés során a végső cél minden esetben a települési környezet minőségének és a települési lakosság életminőségének javítása legyen. Ez az időszak az egyeztetés időszaka, az önkormányzatnak igen nagy felelőssége és sok feladata van abban, hogy a tervet a település lakói magukénak érezzék, valóban úgy gondolják, hogy a terv értük van, és az ő céljaikat tükrözi. Az igények ütköztetésénél elsődleges cél a közösségi érdek megfogalmazása. Az önkormányzat feladata: A terv készítésének megkezdéséről, és a tervezett fejlesztésekről tájékoztatni az érintett lakosságot (helyi újság, televízió, internet, személyes megkeresés, közmeghallgatás stb.).

5. TÉRKÉPEK

Átnézeti térkép belterület (forrás: www.szszbmo.hu)

**PETNEHÁZA KÖZSÉG
TELJES KÖZIGAZGATÁSI TERÜLET**

